

Vogels vliegen toch. Poëzie in het schoolonderzoek vwo of hoe oneigenlijk gebruik van het schoolonderzoek leidt tot het lezen van poëzie

1 januari 1987

Auteurs: [Gert Rijlaarsdam](#), [Henk Esseboom](#)

Volume: 18

Nummer: 5-6

Pagina's: 37-40

Documenten

- [moer_jrg18_041.pdf](#)

gert rijlaarsdam henk esseboom vogels vliegen toch poezie in het schoolonderzoek vwo of hoe oneigenlijk gebruik van het schoolonderzoek leidt tot het lezen poezie van poezie stop het lezen van gedichten in het schoolonderzoek adviseren henk esse boom en gert rijlaarsdam beiden docent nederlands in een eindexamenklas vwo aan sg noordendijk te dordrecht het cijfer dat leerlingen voor zo n schoolonderzoek kunnen behalen stimuleert tot het lezen van moeilijke gedichten op die manier zijn ze minstens een leeservaring rijker maar of ze daarna zelf opnieuw op zoek gaan naar poezie blijft ook voor de auteurs de vraag wij kwamen te spreken over de afnemende belangstelling voor poezie bij de jeugd van de van poezie vooral schuilt in de moeilijkeheidszinnen tijd dat waren kloos en ph ritter jr in graad van gedichten als een gedicht niet te 1931 zegt kees fans in een stukje in de veel hoofd berekens oplevert wordt het wel ge volkskrant waarin hij verder schrijft dat er ook waardeerd zie het verloop succes van toon in deze tijd weinig of geen poezie gelezen hermans groot versjes boek wordt en de redenen zijn bekend moeilijk te beschouwen het vorenstaande niet als een plei specialistisch te veel aandachtige lezing van dooi van ons voor het lezen van eenvoudige details vragend en het vermogen eisend al die gedichten die lezen leerling en toch wel blijkt onderdelen tot een zinvol geheel te componeren de school is waarschijnlijk de enige plaats waar leerlingen in aanraking kunnen komen er is weinig reden om fans woorden in twijfel met wat moeilijke gedichten wij vinden dat je te trekken aan de andere kant verscheen er leerling en een keer intens moet betrekken in dit voorjaar een bun-

del ons poëtisch neder het lezen van poëzie wat ze er l at e r m e e land waarin bekende nederlanders toch hun doen is hun keus d e vraag is alle e n en voor voorkeursgedichten bleken te hebben en hoort al hoe k rijg je de lezer de leerlin g zover dat candlelight straks ook op tvl tot de populaire hij zich w il inspannen om moeilijkere gedichten programma s als we naar de jaarlijkse poëzie te begrijpen voor zover het om lezers g aat explosie rond sinterklaas kijken en naar slo d i e l eerlin ge n zijn van een v w o e in dexamen gans als patat van dekker altijd lekker dan klas m e nen w ij e e n antwoord g evonden te zien we dat poëzie het helemaal niet zo slecht he b ben stop het lezen van gedichten in he t doet bij het grote publiek het lijkt er inder schoolonderzoek het cijfer dat ze d aarvoor 37 krijgen blij kt hen zo te stimuleren dat zij moei hoe gaat dat in de praktijk het schoolonder lijkere gedichten gaan lezen en er al lezend zoek zelf vin d t eind november beg in de ce m zeer intensief bij betrokken ra k en ber plaats m eteen na de herfstvakantie star we beseffen dat we onderwijskundige princi ten we de voorbereidingen tenminste twee pes met voeten treden w e toetsen in het soms drie lessen per w ee k w orde n be s teed schoolonderzoek niet wat er zoal geleerd zou aan het lezen van g edichten en h et samenstel moeten zijn h et schoolonderzoek misbruikt len van een documentatiemap iedere leerling we laten het oordeel aan de lezer over h ier neemt d rie g e d ichten bun d els uit de open b are onder beschrijven we de gang van zaken voor bi b liothek mee naar school in he t lok a al lig dit onderdeel van het schoolonderzoek gen stapels fotokopieen van gedichten die we verzamel d en in de afgelopen tien jaar d e o p heel veel aandacht kr ij gt het l ezen van poëzie dracht is lees en onderzoek een ged icht dat je bij ons op schoo l niet zo af en toe eens een w el aanspreekt schrijf o p tenminste vij f g e gedicht i n de derde en vierde klas atheneum dichten een com mentaar als lei d raad voor het de poez i e posters van de stichting plint2 d i e in vat k rijgen op g edichten g e b rui k en we een de loka l en hangen casse tt ebandjes draa i en sterk versimpelde vorm van g eorg lu bb ers van poëzie in carre 1966 en van cees bud bi b mod el lu b bers 1 97 4 i n dit mod el w or d i ngh in de vi jfde klas geldt de afspraak dat den drie stap pen onderschei den beschrijven iedere leerling naast drie boeken ook een ge in terp reteren en beoor d elen we lat en de no g al dicht leest per kwa rt aa l voor zi jn l eesjournaa l t echnische as p ecten als metrie k rijmsoorten een dik schrift waar i n l eesreact i es en erva en dergelij k e er uit w eg w e beste d en daaraan ringen genoteerd staan d i e vanaf de derde klas in onze literatuurlessen zo weini g aandacht dat verzameld zi jn een r ijke bron aan erva ri ngen het geforceerd zou zijn d aar nu opeens een een b i j t ijd en w i j le prachi g ego document stoomcur sus in te geven de driestap beschrij maar dan komt het examenjaar dan richten ven interpreteren en beoordelen vol d oet ech we in een blok van ongeveer vijf weken wel ter heel g oed leerlingen kunnen er goed mee de aandacht i ntensief op het l ezen van gedich over w eg h et hel pt hun zich een w eg te b a ten we maken er een schoo l onderzoekonder nen in de bete k enissen in het g ed icht de leer dee l van lingen blijven echter vol komen vrij in d e wijz e d i t staat erover i n het reglement schoolonder waarop z ij te w e rk gaan tij d ens deze lesuren zoek vwo van onze school worden heel w at gedichten uit gewissel d on derling bespro ken aan de d ocent voor g elegd lit tekst analys e een enkel gedicht wordt vrij wel ter p

le k ke g e de leerlingen krijgen de gelegenheid een docu ko p i eerd en k lassikaal b esp ro k en gezamenlij k mentatiemap over een dichter aan te leggen proberen w e betekenis te geven te interprete met behulp van een aantal in het lokaal aan ren d at zijn spannende gebeurtenissen nie t wezige dichtbundels bloemlezingen en fotoko de jarenlang gepolijste inter p retaties van de pieen zoeken leerlingen een vijftal gedichten docent worden als het w are via handige do die op de een of andere manier aanspreken centvra g en aan d e leerling onder wezen maar in- triggeren de gedichten worden in de map op de leraar staat voor net zo n o p gave als de genomen en de leerlingen noteren hun lees leerling ontdekken is lezen niet het ont d ekte ervaringen erbij daarna volgt een onder te horen krijgen zoekspro- ces naar thematiek en motieven bij al snel hebben de meeste leerlingen een dich een van de gekozen dichters waarbij gebruik ter gevonden van wie het werk hen interes gemaakt dient te worden van het bibliografi seert de keuze is heel g evarieerd al ontbre sche apparaat dat het spuurwerk naar te han ken veelal de zeer experimentelen m isschien teren bronnen richting kan geven om de hoge moeilijkheidsgraad toch herinne de map dient als referentiemateriaal bij het ren we ons ook examenjaren waarin leerlingen schoolonderzoek de leerling krijgt een keuze zich bijvoorbeeld waagden aan hanke s ook uit twee gedichten van de dichter van zijn ook het volgend lijstje 1 98 6 geeft een in voorkeur voorgelegd en hij schrijft een com druk van de diversiteit mentaar op een van de twee gedichten bij de beoordeling wordt uitgegaan van het ge schreven artikel en de documen- tatiemap 38 86 kandidaten k i ezen 43 dic hte rs specificeerde periode op het schoolonderzoek zelf krijgen de leerlin be rtus aafjes 2x hend ri k ma rsman gen hun mappen terug en twee gedichten hans andrews 3x neeltje maria m i n 5x waar- van zij er een kiezen om te bespreken j bernlef mau ri ts mo k meestal zijn het voor leerlingen nieuwe gedich j c b loem ad r iaan morr i en ten soms echter heeft een dichter zo weinig re i n bl oem harry mu li sc h gepubliceerd dat de leerling het hele oeuvre c b ud d in g h 7 x c ees nooteb o om gelezen heeft en is het op het schoolonder remco campe rt 5x anki e peypers hugo claus thomas ra p zoek voorgelegde gedicht bekend de opdracht herman de con i nck w ill em m rogge- man is eenvoudig ze moeten zo goed mogelijk max croiset a ro l and holst 2x door- dringen tot de inhoud van het gedicht en tom va n dee l nico scheepmaker inter- pretatiekeuzen ondersteunen door versre ju lius deeldar j s l auerhoff 3x gels het geheel moet een lopend essay wor jan e ij kelboom kees sti p den in de examen- ruimte zijn encyclopedieen trudy garc i a w ill em van too r n 3x woordenboeken bi- jbels concordanties aanwe chr is van gee l jos va n de l o o zig ter raadpleging de drie uren die de leerlin gu s t g ils vasa lis 5x gen ter beschikking staan worden zonder uit jud i th he r zberg 3x hans verhage n ger ri t kom rij ida vo s zondering vrijwel geheel gebruikt de werk rutge r kopland 8x mischa de vrede stukjes mees- tal drie a vier kantjes a4 wor gerri t kro l w im de vr i e s den beoordeeld op in- houd en betrouwbaarheid f r ans kuypers hans warren ondersteuning van de uit- spraken het gebruik han s lode i z e n dat een leerling maakt van de secundaire lite ratuur en de analyse van de vijf gedichten in we adviseren de leerlingen bij dichters met de map kunnen tot een bonus leiden een omvangrijk of divers oeuvre een keuze te over het algemeen zijn alle betrokkenen tevre maken voor een be-

paalde periode den over dit onderdeel de meeste leerlingen dan volgt de fase van de documentatiemap ervaren dat lezen van gedichten nog helemaal leerlingen kennen door werkstukopdrachten zo gek niet is als je door het lezen van bundels en spreek en discussieopdrachten de zoekwe de thematiek en de persoonlijke codes van een gen in de bibliotheek op hun duim wij maken bepaalde dichter wat beter hebt leren kennen hen wegwijs in de bibliografie van de neder een gedeelte van de leerlingen is nu in de landse taal en letterkunde bntl en malm zesde klas op het punt aanbeland dat ze zich bergs bibliografie van de noord en zuidneder interresseren voor een meer wijsgerige benade landse letterkunde de map moet vlak voor ring van het leven of voor het taalspel de do het schoolonderzoek ingeleverd worden en be centen vinden deze vorm van werken met vat tenminste poezie ook plezierig het is individueel per 1 een inhoudsopgav e soonlijk intensief en het werkt leerlingen ra 2 vijf gedichten van verschillende dichters en ken betrokken bij poezie en dichters en tonen besprekingen daarva n aan zinnig over betekenis- sen te kunnen schrij 3 twee titels van bundels van de gekozen ven niet in het minst omdat zij zelf een dich dichter ter kiezen en weten dat we geen dwingende een week voor het schoolonderzoek zelf moet interpretaties opleggen maar vragen om twij bekend zijn welke dichter de leerling kiest met felende interpretaties die gesteund en weer eventuele specificaties de sonnetten van bud legd worden met versregels we maken ons dingh de laatste drie bundels van andreus weinig illusies over het effect van deze exerci de docenten van de eindexamenklassen verge ties op hun leesgedrag we verwachten niet lijken hun lijstjes en verdelen onderling de dat veel leerlingen gedichten zullen blijven le dichters ieder gaat op zoek naar rep- presenta zen dat is ons doel ook niet een keer in het tieve gedichten van die dichter voor de ge diepe een ervaring rijker 39 noten m iss ch i en is het goed op te me r ken dat de poe aard i n de donkere kame r het mode l om fict i o z ielessen vols trekt los staan van lite ratuurge ne l e teksten in de klas te behande len in lette s ch i edenis we doen nameli jk tot op heden wei ren leren lezen dcn cahier purmerend muusses nig meer dan het behandelen van de romantiek 1974 p 73 95 en het natura li sme i n twee b l okcur s ussen ve rder hoewel er we l onvoldoen- des va l len in 1986 n iet de literatuurlessen zijn b ij ons l eeslessen en vee rtien stuks van de 86 lagere c i jfers z ijn praten over lezen lessen voora l het gevolg van in het luchtled i ge interpre stichting pl i nt postbus 164 5600 ad e i nd teren zonder z i ch nog te bekommeren om ele hoven menten i n het ged i cht d i e die in- terpretati e lubbe rs g k l u i ven met ku i fj e of met de grij s vo lstrekt n i et steu- nen wat vinden wij van schoolonderzoeken een vraag die heel eenvoudig leek maar gevolg zo n onderdeel heeft dus een te moeilijker bleek grote invloed op je eindcijfer waardoor je het antwoord op deze vraag hebben we nogal zwak je ein- dexamen ingaat gesplitst in een aantal voor en nadelen dit zijn in grote lijnen de belangrijke voor enkele voordelen aan het s o systeem en nadelen die wij persoon- lijk gevonden vinden wij dat niet alles wat je geleerd hebbe n hebt in een jaar en de jaren daarvoor na tuurlijk neerkomt op een eindexamen en op zich vinden w ij het s o systeem d us dus twee weken een p rima systeem maar volgens ons k an nu de leerstofoetsing hoe komen we er er ook nog w el het een en ander aan verbe op verspreid is over een aantal school ter d worden en d it zijn veel leerlin-

gen met onderzoek periodes leer je intensiever je ons eens onthoudt dingen beter
zeiden wij wat n aast onze mening waren we ook w el be dat komt doordat je din-
gen herhaalt en nieu w d naar die van onze docenten wat dus op het eindexamen
niet geconfronteerd een interesse slijm slijm en wat ons bij wordt met stof die je
nog nooit gezien het vragen naar hun mening opviel w as hebt dat d ie in het alge-
meen overeenkwam met twee zwaarwegende voordelen die waar die van ons schi-
jnlijk ook de doorslag gaven om het wat zijn we het dus w eer heerlijk met el s o
systeem destijds in te voeren kaar eens maar er zijn natuurlijk ook nadelen is er
een mooier einde te bedenken waar wij als leerlingen toch nog over val wij vinden
van niet len het was de bedoeling dat door de invoering marlies raadersma van
het s o systeem die gespannen exa mensfeer voor een groot gedeelte weg zou
marieke reckman vallen maar die sfeer vinden we nu terug leerlingen van in de
schoolonderzoek periodes zelf span sg lelystad te lelystad ning het hele jaar door
dus niet echt be vorderlijk voor het leren daarnaast vinden wij het ook behoorlijk
frustrerend dat als een onderdeel bijvoor beeld 3x per jaar in s o s getoetst wordt
en je op dat onderdeel niet zo heel goed scoort je cijfer danig naar beneden gaat

40